
ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

УДК 336.7

Олена Олександрівна КРЕПАК

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
E-mail: dp241094kea@gmail.com

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ БАНКУ

Крепак, О. О. Механізм управління прибутковістю банку [Текст] / Олена Олександрівна Крепак // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 26. – № 1. – С. 73-76. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. У статті розглянуто основні підходи та рекомендації, що сприяють підвищенню прибутковості банківської діяльності в умовах сучасної економіки.

Мета. Дослідити механізм управління прибутковістю, узагальнити методичні і теоретичні засади та розробити практичні рекомендації щодо управління доходами та витратами комерційного банку в сучасних кризових умовах господарювання з метою оптимізації ефективності діяльності комерційного банку.

Методи (методологія). Дослідження було проведено за допомогою методів горизонтального та вертикального аналізу, які дають змогу визначити динаміку та структуру прибутковості, а також порівняння, графічного, табличного та статистичного методів.

Результати. Зроблено висновок про те, що для збільшення ефективності управління прибутковістю банку необхідно запропонувати заходи із збільшення відсоткових і комісійних доходів та зменшення рівня витрат за рахунок залучення ресурсів та збільшення обсягу активів.

Ключові слова: прибутковість; управління прибутком банку; аналіз; діяльність банку; активи; пасиви.

Olena Oleksandrivna KREPAK

Dnipropetrovsk State Agrarian and Economic University
E-mail: dp241094kea@gmail.com

MECHANISM OF MANAGEMENT OF BANK PROFITABILITY

Abstract

Introduction. Main approaches and recommendations to increase the profitability of banking activity in current economic conditions are considered in the article.

Purpose. The aim of the research is to study the mechanism of management profitability, to summarize methodological and theoretical principles, to develop recommendations as for the income and expenses management of the commercial bank in current crisis conditions with the aim to optimize the activity of the commercial bank.

Method (methodology). In the course of the study the following methods of investigation have been used: horizontal and vertical methods of analysis (to determine a dynamics and a structure of profitability), method of comparison, graphical method, tabular and statistical methods.

Results. Management efficiency of the bank profitability can be enhanced with the help of increase of interest and commission incomes of the bank and by means of decrease in expenses by attraction of resources and growth of size of bank's assets.

Keywords: profitability; profit management of the bank; analysis; activities of the bank; assets; liabilities.

JEL classification: G21, G24

© Олена Олександрівна Крепак, 2016

ISSN 1993-0259. ISSN 2219-4649. Економічний аналіз. 2016 рік. Том 26. № 1.

Вступ

У статті розглянуто підходи, що сприяють підвищенню прибутковості банківської діяльності в кризових умовах сучасної економіки. Проведено аналіз заходів щодо підвищення прибутковості банків із використанням зарубіжного досвіду; розглянуто сутність, характеристику та напрями управління прибутком банку, а також досліджено підходи щодо управління його прибутковістю. З метою дослідження шляхів підвищення прибутковості банку запропоновано оптимізацію доходів і витрат, проаналізовано можливі підходи і методи щодо управління ними. Досягнути поставлених цілей та завдань банку, а також сприяти результативному виконанню функцій керування можливо завдяки ефективному механізму управління прибутком.

Зауважимо, що важливою основою розвитку банку, до якого входить прогнозування і планування, є аналіз. Наприклад, складання планів-прогнозів роботи банку можна вважати прийняттям рішень, які забезпечують ефективність банківської діяльності в майбутньому. Також аналіз дає змогу підвищити рівень планування та зробити його науково обґрунтованим. Важливими складовими стратегії управління прибутковістю банку є розробка, впровадження та дотримання послідовної політики, основою якої є виважена система оцінки ризиків, нерозривне поєднання індивідуального та масового обслуговування різних груп клієнтів.

Головною метою власників банківського бізнесу, які вкладають у нього кошти, є досягнення високої ефективності функціонування банку. При цьому наукові напрацювання в управлінні прибутковістю є одним із першочергових завдань фінансового розвитку банку.

На сьогодні в Україні ми можемо спостерігати нестабільність у банківській сфері: деякі установи призупиняють свою діяльність; зменшується кількість депозитів; збільшуються ставки по кредитах; збільшується кількість проблемних активів. Тому це негативно впливає на рівень прибутковості банківської діяльності.

З метою підвищення рівня прибутковості банківської діяльності створюють та випробовують відповідні моделі управління, які складаються з планування, прогнозування, контролю за формуванням, розподілу та використання одержаного прибутку.

На сьогодні у світі питання отримання прибутку і підвищення ефективності банківської діяльності позначені високою актуальністю. Проте в науковій літературі ця проблема опрацьована недостатньо. Дослідженню її присвячені праці багатьох провідних вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких Бланк І. О., Вовчак О. Д., Герасимович А. М., Гринь В. П., Роуз П. С., Тиркало Р. І. [1].

Мета та завдання статті

Метою статті є визначення підходів в управлінні прибутковістю банківської установи та дослідження напрямків збільшення прибутковості банківської діяльності, що є одним із найважливіших показників ефективності функціонування банку.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1. Проаналізувати показник зобов'язання та власного капіталу у діяльності банку;
2. Дослідити аналіз доходів та витрат банку;
3. Розглянути тенденції розвитку прибутковості банку;
4. Провести аналіз та визначити динаміку банківської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження

Однією з основних умов стабільності та повноцінного функціонування банку є банківський прибуток, і тому оцінкою ефективності роботи комерційного банку є встановлення рівня його прибутковості (рентабельності).

Отже, розглянемо показники прибутковості банку, які застосовуються для здійснення аналізу (див. рис. 1).

Для максимізації прибутку потрібно працювати над збільшенням доходів та зменшенням витрат банку. З цією метою розглянемо основні напрямки зростання доходів комерційного банку, визначені Осташ С. В. [3]:

- загальне зростання групи активів, які приносять відсотковий дохід. Для досягнення цього напрямку банк повинен: по-перше, залучати більше позичальників, провівши ретельний аналіз їх фінансового стану; по-друге, нарощувати свій кредитний потенціал за рахунок збільшення обсягу ресурсів, що залучаються. Це можливо при проведенні зваженої маркетингової та відсоткової політики;
- зміна питомої ваги доходних активів у сукупних активах, для чого необхідно звести «непрацюючі» активи до мінімуму, але в межах, що забезпечують ліквідність банку;
- зміна загального рівня відсоткової ставки по активних операціях банку. Теоретично більш високий рівень відсоткової ставки повинен принести банку якомога більший дохід. Проте в сучасних реаліях банки найчастіше знижують ставку під тиском конкуренції з метою залучення якомога більшої

кількості позичальників. Про це свідчить зниження середньостатистичної ставки відсотка по Україні;

- зміна структури портфеля доходних активів. У сфері банківської діяльності відома залежність: що вищий дохід, то більший ризик. З цієї кореляції випливає головне завдання банку – встановлення ступеня допустимості та виправданості того чи іншого ризику.

Рис. 1. Показники прибутковості банку

На думку дослідниці Поморіної М. О., орієнтуючись на головну мету, системою управління прибутком мають вирішуватись такі основні завдання [4]:

1. Максимізація розміру прибутку, що формується відповідно до ресурсного потенціалу банку і ринкової кон'юнктури.
2. Встановлення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і припустимим рівнем ризику.
3. Забезпечення високої якості прибутку, що формується. Першочергово, під час формування прибутку банку мають бути реалізовані резерви його зростання за рахунок операційної діяльності.
4. Контролювання виплати необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам банку.
5. Забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку банку в майбутньому періоді.
6. Сприяння постійному зростанню ринкової вартості банку.
7. Підтримання ефективності програм участі персоналу в прибутку.

Прибутковість банківського бізнесу є одним із найважливіших показників, що характеризує фінансові результати діяльності банків, є матеріальною основою їх подальшого функціонування та визначення рейтингу на банківському ринку. Основна задача банківської діяльності – не допустити його зниження, оскільки це неминуче відобразиться як на показниках достатності капіталу, так і на рівні конкурентоспроможності банківської установи.

Отже, ознайомимось з результатами виконаних завдань, а також з тенденціями розвитку прибутковості на прикладі одного із банків України.

У діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» важливим моментом є не тільки формування ресурсів, а й ефективне їх розміщення. Тому одним з основних напрямів аналізу банківської діяльності є аналіз його активних операцій. Він має сприяти підвищенню ефективності управління активами банку.

Аналізуючи фінансову звітність ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» протягом 2011-2015 рр., спостерігаємо тенденцію збільшення активів. У 2015 р. порівняно з 2011 р. активи банку збільшились на 2,13 %. Це свідчить про активний розвиток банківської установи, а саме розширення вкладень коштів банку (розвиток нових для банку видів активних операцій) та розширення спектра клієнтів, що обслуговуються в банку. Грошові кошти та їх еквіваленти у 2015 році становили 12 580 391 тис. грн, а в 2011 році – 7 166 781 тис. грн, тому було зростання у 2015 році на 75,54 %, такі зміни відбулися завдяки підвищенню поточної платоспроможності і стійкого фінансового стану.

Важливим чинником, що впливає на банківську ліквідність, є структура та стабільність ресурсної бази банку.

Розглянемо оцінку стабільності ресурсної бази банків та окреслимо загальні тенденції, які спостерігаються в банківській системі. Узагальнюювальною характеристикою стабільності ресурсної бази є співвідношення власного капіталу та зобов'язань, яке аналізується в динаміці капіталу та зобов'язання банку.

Зробивши аналіз даних банку, ми встановили систематичне зростання частки зобов'язань у 2015 році відносно 2011 року на 3,81 %, у структурі пасивів з відповідним зниженням частки власного капіталу на 31,57 %. Це означає, що зі зростанням обсягу загальних активів банку питома вага власного капіталу істотно знижується навіть за умови збільшення його абсолютної величини. Така тенденція є

закономірною, адже частка власного капіталу в загальних пасивах банків становить близько 8 – 10 %. З позиції ліквідності подібні структурні зрушення свідчать про те, що проблеми аналізу та ефективного управління ліквідністю з часом стають для банку все актуальнішими.

Зазначимо, що в структурі зобов'язань банку збільшилась питома вага коштів клієнтів у 2015 році на 46,38 % у зіставленні з 2011 роком. Водночас зменшується показник у 2015 році відносно 2011 року заборгованості перед кредитними установами на 64,83 %, що дає змогу банкові бути впевненішим у стабільності своєї фінансової структури.

Аналіз доходів і витрат банку є одним з найголовніших напрямків аналітичної роботи, оскільки дозволяє на підставі проведеного аналізу здійснювати контроль за рентабельністю банків, рівнем витрат банківських установ тощо. Тому з метою аналізу розглянемо динаміку показників фінансових результатів банку.

Проаналізувавши дані банку, зазначимо, що загальний розмір доходів протягом досліджуваного періоду має тенденцію до збільшення. Тому на 2015 рік їх розмір доходів складає 12616406 тис. грн, а на 2011 рік цей показник становить 11295553 тис. грн, таким чином у відсотковому значенні зріс 11,69 %. Зростання відбулося за рахунок збільшення відсоткових доходів на 4,38 % (270174 тис. грн). Зростання відсоткових доходів може бути обумовлене не лише поступовим відновленням обсягів кредитування, а й пов'язане зі зростанням частки боргових цінних паперів у портфелі на продаж (які приносять відсотковий дохід банку).

Протягом досліджуваного періоду зростає частка комісійних доходів на 2015 рік, яка у відсотковому значенні збільшилась на 39,42 %. Збільшення частки комісійних доходів свідчить про зростання кількості клієнтів, які обслуговуються в банку або про подорожчання банківських послуг.

За період, що аналізується, сума витрат банку за 5 років зросла у відсотковому відношенні на 1,21 %, що зумовило зростання цього показника на 1,21 %. Це зумовлено дією низки факторів, а саме: скороченням основних операційних витрат; скороченням відрахувань у резерви.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, підводячи підсумки дослідження, потрібно зауважити, що для збільшення ефективності управління процесом формування і розподілом прибутку банку можна запропонувати заходи із збільшення відсоткових, комісійних та невідсоткових доходів та зменшення рівня витрат банку за рахунок залучення ресурсів та підвищення частки доходних активів у загальних активах банку.

Список літератури

1. Гринь, В. П. Некоторые проблемы деятельности коммерческого банка / В. П. Гринь // Деньги и кредит. – 2013. – № 3. – С. 48-53.
2. Герасимович, А. М. Аналіз банківської діяльності / А. М. Герасимовича, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. – К.: КНЕУ, 2013. – 600 с.
3. Остащ, С. В. Деякі аспекти прибутковості та фінансової стійкості комерційного банку / С. В. Остащ // Вісник НБУ. – 2011. – №2. – С. 47-49.
4. Поморина, М. А. Некоторые подходы к управлению эффективностью деятельности банка / М. А. Поморина // Банковское дело. – 2011. – № 10. – С. 11-17.
5. Роуз, П. С. Банковский менеджмент / П. С. Роуз; Пер. с англ. – М.: Дело, 2014. – 743 с.
6. Синки, Дж. Ф. мл. Управление финансами в коммерческом банке / Дж. Ф. Синки мл.; пер. с англ., ред. Р. Я. Левиты, Б. С. Пинскера. – М.: Catallaxy, 2014. – 975 с.

References

1. Hryn, V. P. (2013). Some problems of activities of the commercial bank. *Denhy y kredyt*, 3, 48-53.
2. Herasymovych, A. M., Alekseyenko, M. D., & Parasii-Verhunencko, I. M. (2013). *Analysis of Banking*. Kyiv: KNEU.
3. Ostash, S. V. (2011). Some aspects of profitability and financial stability of the commercial bank. *Visnyk NBU*, 2, 47-49.
4. Pomoryna, M. A. (2011). Some approaches to management of the effectiveness of the bank's activity. *Bankovskoe delo*, 10, 11-17.
5. Rouz, P. S. (2014). *Bank management*. Moscow: Delo.
6. Synky, Dzh. F. jr, Levyta, R. Ya., & Pynsker, B. S. (2014). *Commercial Bank Financial Management*. Moscow: Catallaxy.

Стаття надійшла до редакції 05.12.2016 р.